

A legrövidebb szoknya, avagy a csábi népviseletről dióhéjban

Méryné Tóth Margit néprajzkutató 1978-ban járt térségünkben, s valamennyi faluban igyekezett megörökíteni a helyi népviseletet: a már akkor is letűnőfélben lévő ruházatkodás utolsó maradványait örökítette meg alapos megfigyelésével, melyet A Hét című lapban közölt.

Leírása alapján az Ipoly menti palóc népviselet önálló csoportjába tartozott Csáb, valamint a környező települések, tehát Alsópalojta, Lukanénye, Bátorfalu és Apátújfalu hagyományos öltözet. Valamennyi település – de kimondottan Csáb – közös jellemzője, hogy itt viselték a legrövidebb szoknyát az Ipoly mentén.

Az említett falvak viselete a szoknya hosszán kívül is igen sok közös vonást mutatott fel, eltérés inkább csak a kendő megkötésének módjában mutatkozik. Csábon az idősebbek (az 50. életéven felüliek) még a múlt század 70-es éveiben is hordták hétköznapi és ünnepeken egyaránt a hagyományos viseletet, bár ez, különösen az ötvenes évek elejétől a sok újfajta textilanyag megjelenésével sokat változott.

A századfordulón a női viselet alapja a „dudlos ujjú” vászoning és a pendel volt. A rövid derekú ing bő ujját könyökben fehérrel hímzett pánt fogta össze. Még az első világháború előtt divatba jött a hosszú ingváll, ehhez már pendelt nem hordtak. Az ingváll ujját nem fehér laposhímzéssel, hanem színes, leggyakrabban keresztöltéses hímzéssel díszítették. Az ing fölött lajbit viseltek. Az ünnepi lajbi ezüst vagy arany csipkével gazdagon díszített volt. A századforduló körül vállkendőt is viseltek, a leggyakrabban tarka lángfestőből (ennek mindkét oldalán más-más nyomott minta volt), erre télen még „szabadkát” vettek fel.

A pendel fölött két-három alszoknyát hordtak. Szerették, ha a fehér alszoknya kicsit kivillan a felső szoknya alól. Régebben a felső szoknya „lángos” volt, később inkább „szamárszörböl” (kasmírból) varrták. A szoknya alját színéről tenyérnyi széles fekete bársonnyal szegték fel, magát a szoknyát pedig egészen apróra lerakták, és derékban kb. 25 centiméter széles pánttal fogták össze. Ez mindig hátul gombolódott, mégpedig szép színes gombokra.

A rendszerint fekete szakácska színes „szárzsinórját” elől kötötték meg. A nők kézzel kötött fehér, rózsaszín vagy barna patenharisnyát, csizmát, később magasszárú félcipőt is viseltek. A lányok simán hátra fésülték a hajukat, és egy fonatba fonták, míg a menyecskék a hajfonatot kontyba fűtték, majd elől a homlokot is félig eltakaró „villuskával”, „tarajkával” szorították le. Erre került a kasmírkendő, s fölébe a nagyobb ünnepeken még felső kendőt is kötöttek, ami a legtöbbször „tarka” volt.

A férfiing is vászonzól készült, elejét és a kézelőt lapos hímzés díszítette. A gatyát másfél szél vászonzól vonták, és egészen a második világháborúig viselték. Télen ellenzós, bélelt fekete posztónadrágot hordtak, hétköznapi visszajára kifordítva, vasárnap és ünnepeken a színén. A fekete posztó lajbicskát télen-nyáron egyaránt viselték, színes „szörzsinórral” megkötött szakácskával. Nagyobb ünnepeken a vászongatyához „zsalikendőt” kötöttek, háromszögbe hajtva. A férfiak öltözetét a csizma és a kalap egészítette ki. Ők télen hosszabb ködmönt vagy földig érő subát viseltek, ezeket később a bélelt nagykabát váltotta fel. A női ködmön viszont rövidebb, de díszesebb volt.

Ma ezen ruhadarabok még megtalálhatók itt-ott, egy padlásra száműzött kelengyeláda legalján, de ahogyan telik az idő, úgy romlik az állaguk is. Öltözködésünk identitásunk része is egyben. Tenni kellene valamit megmentésük érdekében, máskülönben örökre a feledés és a közöny homályába vesznek és veszünk mi is.

-mf-

